

Anaokulları İç Mekan Tasarımında Eğitime Yönelik Mekan İhtiyaçları ve Montessori Anaokulları

Dr. Öğr. Üyesi Hülya Yavuz Öden

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5598-8162>

Yalova Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Yalova – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 30.07.2021

Kabul: 15.09.2021

On-line Yayın: 28.09.2021

Anahtar Kelimeler

Mekan

Tasarım

Montessori

Anaokulu

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52208>

Öz

Anaokulları okul öncesi çocukların bilgi ve becerilerini destekleyen eğitim kurumlarıdır. Farklı eğitim sistemlerini benimsemiş olan anaokullarında aktivitelere göre alanlar oluşturulmaktadır. Algının ve çevrenin öneminin büyük olduğu bu dönemde çocukların hayal güçlerine ilham verecek mekanlar tasarlanmalıdır. Çocukların sözlü beceriden önce öğrenilen görsel dil ile yaratıcılıkları desteklenmektedir. Bunun yanında mekanda bulunan güvenli ve ulaşılabilir mobilyalar da çocukların özgürce hareket etmelerini ve sorumluluk bilinci kazanmalarını sağlamaktadır. Anadilin yanında farklı bir dilin de okul öncesi dönemde öğrenilmesi için mekanda kullanılan görseller ve bunları destekleyici yabancı dilde kelimeler ile görsel hafıza da yer etmesi sağlanabilmektedir. Bu sayede öğrenilen yabancı dildeki kelimeler ile hafızadaki ilişki kuvvetlenerek hatırlanması kolaylaşmaktadır. Bu makalenin amacı Montessori anaokullarında kullanılan mekan ihtiyaçlarını ve günümüz okullarında oluşturulan modern tasarımları araştırmaktır. Sonuç olarak mekanda kullanılan eğrisel formlar ve donatı elemanlarının boyutlarının çocuklara göre tasarlanması ile çocuğun özgürce hareket edebileceği mekanlar eldeilmektedir. Bu mekanlar bir bütünlük içerisinde estetik bir uyum ile tasarlanmalıdır. Bir düzen içerisinde organize edilmiş az ve yeterli sayıda renk ve obje ile daha huzurlu bir mekan oluşturulmaktadır. Tasarımda ana unsuru yetişkinler ve çocuklar arasındaki olumlu ilişkiler oluşturmaktadır. Mekan tasarımı da bu ilişkiyi desteklemektedir. Doğal aydınlatma, uygun boyutta askılıklar, depolama alanlarının yeterli ve güvenli olması, dolaşım alanlarının yeterli olması da gerekmektedir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yavuz Öden, H. (2021). Anaokulları İç Mekan Tasarımında Eğitime Yönelik Mekan İhtiyaçları ve Montessori Anaokulları. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(86): 281-293.

Educational Space Requirement in Interior Design of Kindergartens and Montessori Kindergartens

Asst. Prof. Dr. Hülya Yavuz Öden

Yalova University, Faculty of Arts and Design, Department of Interior Architecture, Yalova – TURKEY

Article History

Submitted: 30.07.2021

Accepted: 15.09.2021

Published Online: 28.09.2021

Keywords

Space
Design
Montessori
Kindergarten

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.52208>

Abstract

Kindergartens are educational institutions that support the knowledge and skills of preschool children. In kindergartens in different education systems, areas are created according to the types of activities. In this period when perception and the environment are of great importance, spaces that will inspire children's imaginations should be designed. Children's creativity is supported by the visual language learned before verbal skills. In addition, safe furniture in the space allows children to move freely and gain a sense of responsibility. In addition to the mother tongue, it is possible to learn foreign languages in the pre-school period. Therefore, it can be ensured that the language is embedded in the memory with the visuals used in the space and the words in the foreign language supporting them. In this way, the relationship in the memory with the words in the learned foreign language is strengthened and the recall of the word becomes easier. This article aims to explore the space needs found in Montessori kindergartens and the modern designs created in today's schools. As a result, designing the dimensions of the furniture used in the space according to children ensures that children can move freely, implement their own decisions and receive an education without encountering obstacles. The kindergarten interior should be designed with an aesthetic harmony within a unity. Overmuch colors and toys cause a distraction for children. A more peaceful space is created with a sufficient number of colors and objects organized in order.

GİRİŞ

Anaokulu, öğrenim çağına henüz gelmemiş 2-6 yaş arasındaki çocukları okul düzenine hazırlayan eğitim kuruluşu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). 1837 yılında ilk çocuk bahçesini kurmuş olan eğitimci Friedrich Wilhelm August Fröbel, doğanın ve insanlığın keskin bir gözlemcisi olarak insan eğitimine hem biyolojik hem de ruhsal bir perspektiften yaklaşmıştır. Froebel, beyin gelişiminin etkileri nedeniyle doğum ile üç yaş arasında eğitime başlamanın önemini fark etmiştir. Froebel'in araştırması yoluyla öncülük ettiği yeniliklerin sayısı oldukça fazladır ve çoklu zeka (farklı öğrenme stilleri), oyun temelli, çocuk merkezli, bütünsel eğitim, ebeveyn katılımı/eğitimi, eğitici kağıt katlama, müzik, oyun ve hareket kullanımını içermektedir.

Froebel, oyunun boş bir davranış olmadığı, işlerin nasıl devam ettiğini keşfetmek için biyolojik bir zorunluluk olduğu sonucuna varmıştır. Oyun, zevkli bir aktivite olmanın yanında biyolojik amaçlıdır. Froebel, bu dürtüden yararlanmaya ve bir çocuğun oyun enerjisini, deneyimlerinden anlam yaratmaya yönlendirmek için tasarlanmış belirli etkinliklere odaklamaya çalışmıştır.

Küçük yaş grubu çocuklarda algının gelişimi için çevrenin önemi büyüktür. Çocukların hayal güçlerine ilham vermek amaçlı 1800'lü yıllarda Friedrich Froebel onlara rehberlik etmek amacıyla bir mekan tasarlamıştır. Froebel okul öncesi eğitim kurumuna 1817'de başlamış, ancak bugün gördüğümüz sisteme yaklaşık 1837'ye kadar ulaşılmamıştır. Froebel hayatını çocukları eğitmeye ve insan potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için yöntemler geliştirmeye adanmıştır (Provezio, 2009).

Felsefi temellere dayandığı eğitim sisteminde Froebel, Alman filozoflar olan Rousseau ve Fichte'nin yanı sıra, Antik Yunan düşünürlerinin çalışmalarından büyük ölçüde etkilenmiş ve Budist öğretilerini de incelemiştir. 19. yüzyıl Almanya'sında tartışmalı bir uygulama olan kızları ve erkekleri (ve zengin/fakir) tek bir grup olarak eğitmiştir. Bir doğa bilimci, filozof ve araştırmacı Froebel, biliminin geliştirilmesine yardımcı olmuş, evrene bilimsel olarak yaklaştı ve fiziksel dünyanın geometrisini ve modellerini göstermek için materyallerini geliştirmiştir (Provezio, 2009).

Görsel 1: Anaokulu eğitim seti.

Froebel'in anaokulu sistemi uluslararası bir eğitim sistemi olarak gelişmiş ve Amerikan eğitim sistemi dahil olmak üzere tüm dünyada kendine yer bulmuştur (Asha, 2015:8). Froebel teorisinin eğitim ve pedagojik süreçlerinin birçok ülkede uygulanmaktadır. Froebel'in erken çocuklukla ilgili teorisi, etkinlikleri ve görüşleri, modern okul öncesi kurumların temel ilkelerine dönüşmüştür (Provezio, 2009).

Froebel ayrıca, yaşamın ilk üç yılında beyin gelişiminin oldukça hızlı olduğunu keşfetmiş ve çocukların öğrenme ve gelişimini en üst düzeye çıkarmak için erken eğitimin önemini vurgulamıştır (Boss, 2014). Günümüzde erken çocukluk eğitiminin en önemli hedeflerinden biri olan sosyalleşme,

Froebel tarafından temel bir eğitim ilkesi olarak benimsenmiştir (Kibor, 2004:190). Bugün okul öncesi öğretmenleri sosyalleşmeyi ve öğrenmeye hazır olmayı vurgulamaya devam etmektedir (Asha, 2015:8) (İldiz ve Ahmetoğlu, 2008:358).

1.Okul Öncesi eğitim

Froebel'in yöntemi, onun fikirlerini benimseyen ve materyallerini kendi çalışmalarına göre uyarlayan Maria Montessori, Rudolf Steiner ve diğerlerinin çalışmalarına da ilham ve bilgi vermiştir. Friedrich Froebel'in sisteminden önce çok küçük çocuklar eğitim görmemiştir. Froebel, doğum ve 3 yaş arasında önemli beyin gelişiminin gerçekleştiğini ilk fark eden kişi olmuştur. Erken çocukluk eğitimi geniş çapta benimsendikten sonra, onu takip eden yenilikler için doğal bir başlangıç noktası olmuştur.

1.1.Anaokulunda Kadınların Rolü

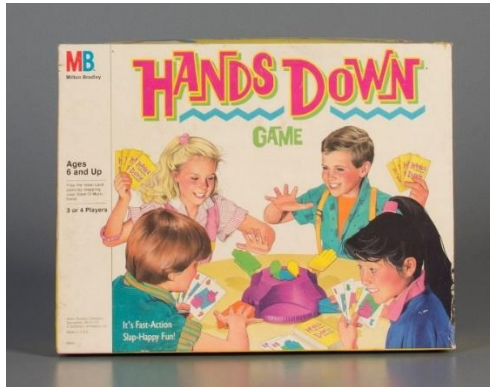
Eğitimin bebeklik döneminde başladığını kabul ettiği için Froebel, anneleri insanlığın ideal ilk öğretmenleri olarak görmüştür. Kadınların çocukları yetiştirmek için en uygun öğretmenler olacağına inanmıştır. Bu nedenle, Froebel anaokulunu, kadınlar için ev dışındaki kariyerleri olarak sunmuştur. O dönemlerde, kadınların profesyonel olarak çalışması beklenmemekte olmasına rağmen anaokulu, ileri eğitim almış ve kendi işlerini geliştirmiş, kadınların ilgisini çekmiştir. Froebel'in bu amacını geliştiren kadınlar arasında Helen Keller, Kate Douglas Wiggin, Elizabeth Peabody, Phoebe Hearst, Leland Stanford, Grover Cleveland, Elizabeth Harrison bulunmaktadır. Ancak Froebel, erkeklerin, özellikle babaların, bir çocuğun eğitiminin temel bir parçası olduğuna da inanmaktaydı. Froebel için eğitim bir aile etkinliği olarak tanımlanmaktadır.

1.2.Modern Sanat ve Tasarıma Etkisi

Tasarımcılar da anaokulundaki öğretilerden etkilenmiştir. Buckminster Fuller, ilk jeodezik kubbelerini anaokulu için geliştirmiştir. Anaokulu, yaratıcılık için bir fırsattan çok, Wright ve Fuller'a tasarım için temel bir felsefe sunarak onların doğa, örüntü ve birlik hakkındaki görüşlerini şekillendirmiştir. Bauhaus sanatçıları Gifts & Occupations'ı kullanarak modern sanatın yeni dilini oluşturmuştur. Paul Klee, Vassily Kandinsky, Piet Mondrian ve diğerleri çocukken anaokulunda eğitim görmüştür. Bu eğitimde gördükleri malzemeleri kullanmış ve bu felsefeyi Bauhaus tasarım okullarına uyarlamışlardır. Bugün dahi anaokulu çocukları, sözlü becerilerini geliştirmeden önce görsel dil öğrenerek, ileri düzeyinde bir 2 ve 3 boyutlu tasarım müfredatı görmektedir.

1.3.Oyuncak ve Okul Tedarik Piyasalarına Etkisi

Anaokullarının kurulması ile oyuncak tasarımları ve oyun alanı tasarımları da oluşmaya başlamıştır. Oyuncaklar eğitici içerikleri pazarlanmış ve daha yaratıcı oyunlar için yeni oyun alanları tasarlanmaya başlamıştır. Milton Bradley ilk büyük oyuncak üreticilerindendir.

Görsel 2: Hands Down , Milton Bradley Company,1987, Tasarımcı: Marvin Glass Associates

Milton Bradley, Amerika Birleşik Devletleri'nde hediyeler ve meslek malzemelerini üreten ilk büyük oyuncak üreticisi olmuştur. Bu sadece okul tedarik pazarının hızla genişlemesine yol açmamış, aynı zamanda genel olarak oyuncakların tasarımını da etkilemiştir. Anaokulunun yayılmasını takip eden yıllarda, oyuncaklar eğitici içerikleri için pazarlanmış ve yaratıcı ifade için daha fazla potansiyel sergilemiştir. Çocuklar keşfettikçe heyecanlanmakta , daha fazlası için istek ve heves duymaktadır. Öğrenmeyi teşvik etmek için grup oyunu ve bireysel oyun için geniş bir alan sağlamak gerekmektedir. Oyun tüm mekanlarda güçlü temel oluşturmaktadır.

2. Anaokulu ve Mekânsal İhtiyaçlar

Yaşadığımız çevre bizi doğrudan etkilemektedir. Çocuklar için bu ortam özellikle güvenli ve erişilebilir olmalı, aynı zamanda da uyarıcı olmalıdır, böylece fiziksel güvenliklerini tehlikeye atmadan özgürce hareket edip gelişebilirler. Oyun alanları, aktivite alanları, yabancı dil eğitim alanı, depolama ve sergileme alanları bu çevrede ihtiyaç duyulan alanlardır.

Okul öncesi mekanında sosyalleşme ve bireysel çalışma için bölümlerin olması gerekmektedir. Bunun yanında odanın içerisindeki hareketin akışının mobilya organizasyonları ile teşvik edilmesi gerekmektedir. Anaokulu sınıfı tasarımı renk bakımından da önemlidir. Mekanda veya mobilyalarda kullanılan renklerin farklı etkileri olabilmektedir. kırmızı (aktif, güçlü, dikkat); sarı (yüksek görünür, neşeli); yeşil (doğal, rahatlatıcı, sessiz, dikkat çekici) ve mavi (konfor, dikkat ve güvenlik) gibi anlamlara gelmektedir. (Mustafa, 2018). Anaokullarının tasarımında mekan önemli bir faktör olmakla birlikte oyun için gerekli alana ve aktiviteler için yeterli alan gerekmektedir.

2.1. Oyun Alanı Tasarımları

İç mekanlarda oyun alanlarında çocuklar için etkileşimli, yaratıcı ve eğlenceli iç mekanlar yaratmak için ahşabın sıcaklığını ve çok yönlülüğünü kullanan tasarımlar bulunmaktadır. Ahşap malzemenin kullanıldığı projeler, ister konut ister ortak mekan olsun, çocuk ortamları tasarlayan tasarımcılar için oldukça kullanışlıdır, çünkü çocukların ilgisini çekecek açıklıklar ve girintiler oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Ahşapla, özel mobilya veya oyunların yanı sıra saklanma noktaları, rampalar ve tırmanma duvarları içeren minyatür bir ev ve ya da bir ağaç ev oluşturmak mümkündür. Ayrıca ahşap yapı elemanlarından yararlanılarak çocukların hayal güçlerini harekete geçirilebilmektedir.

2.2. Yabancı dil eğitim alanları

Yabancı dilde eğitim için ayrılan mekânsal çözümlerinin yanında bazı durumlarda yalnızca belirli konseptteki (mevsim, uzay, hayvanlar, teknoloji) gibi konularda eğitim verilen yabancı dilde grafikler ile kelimelerin birlikte kullanıldığı alanlar tasarlanmaktadır. Bu alanlar bir yabancı dil sokağı izleniminde koridor olabildiği gibi bir sınıfın köşesi olarak da tasarlanabilmektedir. Bu köşeler oluşturulduğunda mekan içerisinde yabancı dilde kelimelerin görsellerle desteklenerek devamlı olarak görülmesi ile görsel hafızada yer edinmesi ile bu kelimeler ile ilişki kuvvetlenmekte ve gerektiğinde hatırlamayı kolaylaştırmaktadır.

Görsel 3. Sihirli Bahçe Montessori Anaokulu, Yabancı dil sınıfı, Ankara

Yabancı dil sınıfında kullanılan panolar ve sergileme alanlarında da kelime hafızasını güçlendirmek amaçlı hatırlatıcı görseller ve kelimeler yer almaktadır (Görsel 3).

2.3. Depolama ve sergileme alanları

Çocuklar yeni beceriler öğrendikçe onlara bunları uygulayarak pratik yapma fırsatı verilmektedir. Öğrendiklerini farklı durumlarda çalışarak yansıtmak, paylaşmak için sergileme alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çocukların gelişimleri için yaptıkları çalışmalara saygı duyularak özgünlüğü yönünden değer verilerek teşvik edilmesi gerekmektedir.

Görsel 4. Sihirli Bahçe Montessori anaokulu depolama ve çalışma mobilyaları, Ankara.

Depolama alanları da oyun malzemeleri, sanat gereçleri, çalışmaların arşivlenmesi, giysiler, kitaplar, boyalar gibi elemanlar için iyi organize edilmelidir. Tasarım aşamasında personel ve çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlendiğinde kullanıcıyı da destekler nitelikte depolama tasarlanabilecektir. Estetik açıdan doğru olan, güvenli ve fonksiyonel, çocukların erişebilmesi için elverişli depolama ürünleri tasarlanmalıdır. Bu depolama elemanlarından bazıları kilitlenebilir olmalıdır. Bazı raflar ise çocukların ulaşabileceği ve kendi kişisel eşyalarını da depolayacağı türden kendi isimlerinin yazılı olduğu ve resimleri ile kişiselleştirilmiş dolaplar olabilmektedir. Hareketli dolaplar, yükseklikleri değiştirilebilir raflar farklı ihtiyaçlar için avantaj sağlamaktadır. Çocuklar için de estetik değerler ileride yaratıcılığının gelişmesi bakımından önemlidir bu sebeple mekan ve mobilya tasarımında kitaplarında bulunduğu bölümler tasarlanmalıdır.

Görsel 5. Askı ve depolama elemanı.

Sergileme için panolar, üç boyutlu çalışmaların sergilenmesi için de raflar kullanılmalıdır. Çocukların güveninin oluşmasına destek olmak için zaman zaman değiştirerek yaptıkları çalışmalar bu raf ve panolarda sergilenmelidir. Bu sergileme alanları çocukların yıl içerisinde yaptığı çalışmalarını onurlandırmak motivasyonlarının artması amacı ile kullanılmaktadır.

Okul öncesi dönem çocukları için mekan tasarımında çocukların sayısı ve yaşlarındaki değişkenlikler, personelin farklı tercih ve ihtiyaçları, dönemsel temalar, değişen işlevlere göre yeniden tasarlanabilir özellikle olmalıdır. Alanın eşyalarla dolu olması kas gelişimlerini henüz tamamlamadığından sürekli hareket alanına ihtiyaç duyan çocukların kontrolü bakımından olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Bu sebeple alanda az eşya ile mekanın genelinden daha fazla yararlanmak gerekmektedir. Bu durumda çok fonksiyonlu ve modüler mobilyalar bu alanda daha çok tercih edilmelidir. Gerektiğinde masa üzerinde aktivitelerin yapılabildiği fakat oyun saatinde ise masaların ve sandalyelerin hareket ettirilmesi ile mekanda daha geniş alan sağlanarak hareket alanının artırılması sağlanabilmektedir. Öğretmenin de çocukları kontrol edebilmesi için gizli alanlardan çok açık alanların bulunması ve utun çocukları aynı anda kontrol edebilmesini sağlamaktadır.

Görsel 6. İnciraltı Montessori Anaokulu, İzmir.

Sandalyelerde 20 cm. olarak sandalye oturma yeri ile masa arasındaki mesafe sağlanmalıdır. Küçük yaş gruplarında kolçakların olması ek güvenlik sağlayabilmektedir. Çocuklar iyi organize edilmiş depolama alanları ile neyi nerede bulabileceklerini bilebilir ve işi bitince nereye iade edeceklerini de bilebilmektedir. Bu durum da güven ve aidiyet duygusu için önemlidir. Bunun yanında

ses faktörü de mekan içerisinde stres durumuna etkilidir. Yüksek tavanlı ve sert yüzeylerin olduğu mekanlarda çocuklar için gürültü yorucu bir etki oluşturmaktadır. Kumaş, perde, ahşap gibi malzemelerle bu durum dengelenebilmektedir.

Görsel 7. Açık raflardan oluşan depolama elemanı

Yetişkinler de çocukken sıklıkla oynadıkları ve mutlu oldukları yerleri hatırladıklarında masanın altı, küçük dolabın içi veya karton kutu gibi küçük alanlarda oynadıkları oyunlardan bahsetmektedir. Çocuklar sarılmayı ve kendi boyutlarında küçük sağlam alanlarda bulunmayı güvenli bulmaktadır. Mekânda bulunan eğrisellikler sarılmayı çağrıştırmakta, çocuklar kendilerine ait özel alan oluşturduklarında öğrenme süreçlerini etkilemektedir.

Mobilyalar da çocukların kendi ölçülerinde olduğu zaman çocuklar bu mekanın kendisi için olduğunu hissetmekte ve daha çok aidiyet hissetmektedir. Çocukların uzun saatler geçirdiği kreş gibi okul öncesi mekanlarda rahat ve evdeki gibi bir atmosferin olması önemlidir. Duyguları olumlu yönde etkilenen çocuklar mutlu ve aileleri de huzurlu olabilecektir.

Bunun yanında aydınlatma, doğal ışık, ortamın ısı ve akustiği de çocuğun yeteneğini etkilemektedir. Çocukların kendi işlerini yapabildikleri, kendi paltolarını astığı, musluğa erişebildikleri, ve kesif yapabildikleri mekanlar sağlanmalıdır. Çocukların çevresi onların öğrenmesine , oyun oynamasına ve keşfetmesine yardımcı olmalıdır. Mekânın planı çizildikten sonra ıslak hacimlerin belirlenmesi, aktivite ve dinlenme alanlarının belirlenmesi gerekmektedir.

2.4. Aktivite alanları

Çocuklukta fiziksel hareketsizliğin etkili olduğu bulunmuştur. ergenliğe (Pate ve diğerleri, 1999) ve ergenlikten yetişkinliğe geçişte yetişkinler arasında fiziksel hareketsizlik birbiriyle bağlantılıdır. Hareketsizlik aşırı kilo ve obezite gelişimi gibi kronik sağlık sorununa yol açmaktadır. Bu nedenle çocuklukta fiziksel hareketsizlik düzeylerinin azaltılması önemli bir halk sağlığı stratejisidir. Hareketli aktivitelerin yapılacağı oyun alanları da önemlidir (Hume vd.,2005:10).

Çocukların bir aktiviteden diğerine geçebilecekleri yolların olması aktivite alanlarının arasından geçen şekilde olmalıdır. Varış noktasındaki aktivitenin de çocuğun bakış açısından rahatlıkla görülebilmesi gereklidir. Bu faaliyet alanlarının sınırlara ihtiyacı vardır. Bazen bir halı veya benzer bir görsel sınır bir alanı tanımlayabilir, ancak rehberlik etmek için fiziksel bölücüler de kullanılmalıdır. Aktivite alanları arasında akış sağlanması ve çocuk odaklı güvenlik sağlamak için bölme, depolama amaçlı bölücü mobilyalar da kullanılabilir. bu sınırların sabit olabileceği gibi gerektiğinde harekete ettirilebilir türden de olabilmektedir. Aktivite alanlarında plastik esaslı malzeme ile üretilen ürünlerin kurulumunun kolay olmasının yanında okul öncesi mekanlarda hijyenin sağlanmasını kolaylaştırır.

2.5. Donatı elemanları

Nesnelerin ölçüleri çocuk için çoğunlukla büyük kalmaktadır. Donatı elemanlarının çocukların

boyutlarına göre tasarlanmasıyla kullanım kolaylığı ve aidiyet hissi oluşmaktadır. Kendi ulaşabildiği raflar ile oyuncağını, yapbozunu veya kitabını kendisi seçebilmekte ve inceleyebilmektedir. İncelemek için aldığı kitabı ya da oyunu tekrar kendisi yerine yerleştirebilmektedir. Bu durum da sorumluluk duygusunun oluşmasına etki etmektedir. Mekâna dair aidiyet hissi oluşan çocuklarda burada daha mutlu zaman geçirebilecektir (Yavuz Öden, 2021:96).

Görsel 8.Özel Yetkin Anaokulu, İstanbul

Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia yaklaşımında olan okullarda eğitim çevresinin düzenlemesinin eğitim felsefesi ile birlikte ilerlediğini göstermektedir. Burada benimsenen eğitim yaklaşımına göre tasarlanan mobilyalar ile eğitim çevresinde ortak dil oluşturulabilmektedir. Mekânda yaşadığı deneyim ile çocuk zihinsel işlemlerden hatırlama aşamasına geçmektedir. Uyarılar ve yaşanan deneyimler zihinsel işlemlerden hatırlama aşamasına geçmektedir. Bu durum için verilen örnek ise şu şekildedir: bütün dolapların aynı ahşap tonunda olduğu derslikte kırmızı dolabın işlevi ve deneyimi çocuk için daha akılda kalıcı olmaktadır şeklindedir (Soyupak ve Proto, 2018).

3.Montessori Yöntemi Ve Mekan Tasarımı

Maria Montessori, Montessori eğitim yöntemini 20. yüzyılın başında geliştirmeye başlamıştır. Bu yöntem, çocukların beyinlerinin gelişimine olumlu katkıda bulunan, bireyselliklerine saygı duyan ve özerkliklerini, öz saygılarını ve özgüvenlerini teşvik eden bir eğitimi teşvik eden bilimsel bir pedagoji yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Çocukların eğitim alanları için mimariye giderek daha fazla uygulanmakta, çocukların öğrenme ve gelişimlerinin kalitesini artırmakta ve onlara gelecekteki yaşamları için daha iyi araçlar sunmaktadır. Yöntemin çocukların gelişimine getirebileceği beceri ve faydalar arasında konsantrasyon, yaratıcılık, merak, adalet duygusu ve duygusal zeka sayılabilir.

Montessori yönteminde, bilinçli yetişkinler , hazırlanan ortam her zaman birlikte ve bağlantılı olmalıdır. Yöntemi etkili bir şekilde uygulamak için, çocuk gelişimini anlayan bilinçli bir yetişkine ihtiyaç vardır, çünkü çocuğa sakin, huzurlu, sabırlı, misafirperver, uyumlu ve saygılı bir duygusal atmosfer sunmadan fiziksel çevreyi dönüştürmek anlamsızdır. Maria Montessori 1898 yılında, çocukların öğrenme ve davranışlarındaki gecikmelerin temel nedeninin, çevrelerinin gelişimleri için uygun uyarıları içermemesi olduğunu belirttiği bir tezi savunarak, hazırlanan çevrenin önemi üzerine çalışmalarına başlamıştır. Özel ihtiyaçları olan çocukları gözlemlerken önemli keşifler yapmaya başlamıştır. Maria Montessori; Bu mekanların çocuklar için şu şekilde algılanmasını istemiştir: “çocukların yetişkinlerin baskısından uzaklaştıkları, hayata gerçekten hazırlanabilecekleri bir ortam oluşturmuştur. Okul, fırtınaya karşı bir sığınak veya çölün ortasında bir vaha, çocuğun ruhu için

güvenli bir sığınak gibi hissetmelidir. "(Migliani, 2019).

Montessori yönteminde donatıl elemanlarına bakıldığında, depolama elemanlarında farklı hava şartlarına ve durumlara uyum sağlamak için iki veya üç kıyafet değişikliği sağlamaktadır. Bu uygulamanın ana noktası, günlük olarak küçük kararlar alma, yeteneklerini teşvik etmek ve "eğitmektir". Bu, gelecekte daha önemli kararlar vermeleri gerektiğinde onlara çok yardımcı olacaktır. Oyuncakları ve diğer eğlence ürünlerini saklamak için alçak raflar bulundurulmaktadır. Aktivite masası ve sandalyesi, yüksek düzeyde konsantrasyonun gerekli olduğu tek kişilik aktiviteler için idealdir.

Genellikle duvarlara asılan resim, fotoğraf ve illüstrasyonlar sanata ilgi uyandırdığı için yararlıdır. Ancak bu rolü çocuğun görebileceği bir yüksekliğe asılırsa yerine getirirler. Hayvanlar, meyveler, yerler ve insanlar gibi gerçeğe uygun illüstrasyonlar seçilmesi uygun olacaktır. Askılar ve raflar ise organizasyonu kolaylaştırmakta, duvarlarda doğru yükseklikte bulunan askı ve raflar çocukların sırt çantası, mont ve şemsiye asmasına olanak tanımaktadır.

Görsel 9: Montessori Kindergarten Beijing

Montessori eğitimi Beijing'te uygulanan proje ile mimariyle bütünleştirilmiştir. Bu mekanda tasarımcılar çocukların büyümesi için daha uygun bir alan ve güvenli bir ortam yaratmayı, onların özgürce ve mutlu bir şekilde oynamalarını ve öğrenmelerini sağlamayı hedeflemiştir. Projede çocukların fiziksel oranlarına göre boşluk yaratmak amaçlanmıştır. Tasarımda, çocuklara sahiplik ve güvenlik hissi veren birçok küçük ev eklenmiştir. Sınıfın tasarımı basit bir evi andırmaktadır. Kütüphane, bir kasabanın meydanı gibi, ortasına dikilmiş bir ağaçla açık bir alana dönüşmüştür.

Mekanda koridorlar, çocukların özgürce hareket ettiği ve oynadığı çok işlevli bir açık alan haline gelmekte ve öğretmenlerin aynı anda çocukları denetlemesi kolaylaşmaktadır. Bazı koridorlar, çocukların mevsimsel değişiklikleri deneyimledikleri ve dolaştıkları alanlar olarak tasvir edilmiştir. Büyük mavi bir merdiven, her katı bir kanal gibi birbirine bağlamaktadır. Montessori anaokulu, çocukların ve yetişkinlerin etkileşime girdiği, öğrendiği ve deneyimden zevk aldığı bir topluluk olarak hizmet etmektedir. Pencerelerin geniş kullanımı, öğretmenlerin çocukların aktivitelerini gözlemlemelerine olanak tanır. Serbest ve açık alan oluşturulmasıyla çocuklar kendi isteklerine göre ders çalışabilecek ve oynayabilecek ve yeteneklerini kendi başlarına geliştirebileceklerdir. Bu sayede çocuklar bağımsız olmayı ve kendi kararlarını vermeyi öğrenirler ki bu da gelecekteki çalışmalarında ve yaşamlarında önemli bir rol oynayacaktır.

Görsel 10.EcoKid Anaokulu, Vietnam.

Bir diğer anaokulu projesinde ise mekânın kolonları ve tavanında farklı eğrisellikler kullanılarak çocuklara yönelik bir mekan oluşturulmuştur. Vietnam'daki LAVA mimarları tarafından tasarlanan "EcoKid" anaokulu, farklı bir ortam yaratarak binanın yapısal unsurlarını daha ilginç hale getirmek için ahşabın çok yönlülüğünden nasıl yararlanılacağını göstermektedir.

Görsel 11: Ecolkid Kindergarten.

EcoKid okulu, köprülerle birbirine bağlanan, yarım daire formunda 3 ayrı binadan oluşmaktadır. LAVA direktörü Chris Bosse tasarım hakkında şöyle belirtmiştir: "Tasarım dili organik şekiller, basit mimari çizgiler, ana renkler, yaşa göre kodlanmış farklı cepheler, pencereler tamamen büyüme ile ilgili mekânsal çözümleri oluşturmuştur. Mekanda çocukça olmadan çocuk dostu mekan tasarlanmıştır. "Gelecek nesiller için bir eğitim projesi, öğretme ve öğrenme yollarımızı sorgulamamıza neden olmaktadır. Önünde bir öğretmenin ve sıralarda çocukların dinlediği bir kutu yerine, çocukların bütünsel gelişimini desteklemek için keşif, merak, doğa ile etkileşim ve aktiviteye dayalı öğrenmenin teşvik edildiği bir öğrenme ortamı yaratmak istemişlerdir." Doğaya dayalı bir tasarım dili ve dünyanın eğlenceli bir şekilde keşfedilmesine ilham vermektedir. Binanın formundaki kavisli şekiller, kapalı alanları farklı odaklanmış avluların her birine bağlayarak çocuklarda oyun alanlarını keşfetme merakını arttırmaktadır. Bu kapalı ve açık oyun alanları, bir spor merkezi ve sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik eden bir yüzme havuzu ile fiziksel gelişim de desteklenmektedir. Yaratıcılık da sanat dersleri, müzik odası, kütüphane ile desteklenmektedir. Tavanlar akıcı formlara sahiptir. Bosse tasarımıyla ilgili şunları söylemiştir: "Modern tasarımı erken yaşlardan itibaren deneyimlemek, yaratıcılığın temellerini beslerken mekânsal farkındalık yaratarak unutulmaz bir etki bırakmıştır. Giriş katında, farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını yansıtmaları için farklı yükseklik ve boyutlara sahip, koyu ana renklerle çerçevelenmiş çok sayıda dairesel kesme pencere ve organik şekilli pencereler bulunur. Beyaz zemin

üzerine parlak pencere çerçeve renkleri, çocuklar için dikkat çekici mekânlar oluşturuyor.

SONUÇ

Sonuç olarak çocukların zamanlarının büyük çoğunluğunu geçirdiği mekanlarda öğrenmenin olumlu etkilenmesi ve çocuğun kendini mutlu hissetmesi sosyal iletişimin yanında çevre ile olan iletişimi ile de bağlantılıdır.

-Hareket eden çocuklar aynı zamanda sağlıklı bireyler olma yolunda olduğundan, mekanın hareket kabiliyetini engellememesi ve dolaşım alanları ile harekete destek olması gerekmektedir.

-Aktivite alanlarının da belirli sınırlarla bölünerek hangi amaca hizmet ettiğinin ayrımının çocuk tarafından yapılabilmesi gerekmektedir.

-Okul öncesi dönemde yabancı dilde eğitimin de önemi büyük olduğu için bu tür kurumlarda yabancı dilde eğitim verilerek erken yaşta farklı dillere olan kabiliyetinin de gelişmesi desteklenmektedir. Mekan da aynı zamanda kullanılan görseller ve bu eğitim için ayrılan mekanlarla özelleştirilmektedir. Yabancı dil sokağı, mevsimler köşesi ya da uzay köşesi gibi belirli alanlarda kullanılan yabancı dil destekli görsel elemanlarla çocukların görsel hafızasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

-Tüm çevre ilgiyi teşvik etmeli ve merak etmeyi teşvik etmelidir. Ancak aşırı uyarıcı içeren unsurlar da dikkat dağılmasına neden olacağı için dengeli biçimler, renkler ve dokular kullanılmalıdır.

-Rengin çocukların mekanlarında önemli bir faktör olmasıyla birlikte parlak renklerin kullanılması genellikle tercih edilmiştir. Perde, halı, duvar gibi yüzeylerde ve mobilyalarda canlı renkler kullanılmıştır. Ancak çocuklar için bu canlı renkler konsantre olmasını ve rahatlmasını zorlaştırmaktadır. Çocuklar evlerinde parlak renklerde plastik mobilyalar olmadığı için aslında çocuklar için tasarlanan bu mekanlarda da rahatlatıcı renkler ve doğal dokular kullanılmalıdır.

-Doğada bulunan sakin renklerin genel alanda kullanılması canlı, dikkat çeken renklerin ise daha küçük vurgulanmak istenen alanlarda kullanılması gerekmektedir. Parlaklık bu tür mekanlarda çocukların tasarımları ile de sağlanabilir. Mekanın genelinde sakin renklerle barışçıl ortam sağlarken bu objelere daha dikkat çekici hale gelecektir.

-Mekan bir bütün içinde estetik bir uyum içerisinde tasarlanmalıdır. Çok fazla oyuncak seçeneği de çocuklar için dikkat dağınıklığına neden olmaktadır. Bir düzen içerisinde organize edilmiş az ve yeterli sayıda oyuncak ile daha huzurlu bir izlenim oluşturulmaktadır.

Bununla birlikte tasarımda kilit unsuru oluşturan yetişkinler ve çocuklar arasındaki sıcak ilişkisidir ve çevre de bunu destekleyebilir. Bu destekleyiciler doğal aydınlatma, uygun boyutta askılıklar, depolama alanlarının yeterli ve güvenli olması, mobilyada ahşap sıcaklığı ve canlı bitkilerdir.

KAYNAKÇA

- Asha, A. (2015). Kindergarten Philosophy-A General Summary. Lokavishkar International E-Journal, 4 (2),6-9.
- Boss, M. A. (2014). Child Development and Early Stimulation and Learning Resources, 1-23.
- Hume, C., Salmon, J., Ball, K. (2005). Children's Perceptions Of Their Home And Neighborhood Environments, And Their Association With Objectively Measured Physical Activity: A Qualitative And Quantitative Study. Health Education Research, 20(1), 1-13.
- Ildiz, G.I. ; Ahmetoğlu, E., (2018). The Friedrich Froebel Approach, Recent Researches in Education. Cambridge: Scholars Publishing.
- Kibor, E. J. (2004). The Impact of Friedrich Froebel on Education Through 19th and 20th Centuries, Africa Journal of Evangelical Theology, 187-198.
- Mustafa, H. A. F. (2018). Kindergarten Design Considerations: a Case Study on Ankara International

- Preschool and Kindergarten Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Soyupak, İ., ve Proto, M. E. (2018). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Mekânlarına Yönelik Bilişsel Gelişimi Destekleyici Mobilya Önermeleri. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 8(17):82-100.
- Yavuz Öden, H., Çocuk Kütüphanesi İç Mekân Tasarımında Çok Fonksiyonlu Mobilyaların Kullanımı. Online Jurnal of Art and Design, 9(3):92-103.
- Migliani, A.(2019). Guia Para Um Verdadeiro Quarto Montessoriano. Erişim tarihi: 20.06.2021, [How to Stimulate Children's Autonomy Through Architecture and the Montessori Method | ArchDaily](#)

Şekil listesi

- Görsel 1: Anaokulu eğitim seti. Erişim tarihi: 19.06.2021 [Friedrich Froebel \(Fröbel\) – infed.org:game: Hands Down Game - Milton Bradley Company – Google Arts & Culture](#)
- Görsel 2:Oyun: Hands Down ,Milton Bradley Company,1987, Tasarımcı: Marvin Glass Associates.
- Görsel 3. Sihirli Bahçe Montessori anaokulu, Yabancı dil sınıfı ,Ankara. Erişim tarihi: 15.06.2021. [Okulumuz « Sihirli Bahce Montessori Okulu](#)
- Görsel 4.Sihirli Bahçe Montessori anaokulu, Ankara .
- Görsel 5. Askılık ve depolama elemanı . [How to Stimulate Children's Autonomy Through Architecture and the Montessori Method | ArchDaily](#)
- Görsel 6. İnciraltı Montessori Anaokulu. Erişim tarihi: 11.06.2021 [İzmir İnciraltı Montessori Anaokulu | Kendim Yapabilmem İçin Yardım Et \(inciraltianaokulu.com\)](#)
- Görsel 7.Özel Yetkin Anaokulu, İstanbul [Montessori Eğitimi Veren Kadıköy Anaokulları](#)
- Görsel 8. Açık raflardan oluşan Depolama elemanı, Erişim tarihi: 20.06.2021. [Ceviz Ağacı Montessori Anaokulu \(cevizagacimontessori.com\)](#)
- Görsel 9: Montessori Kindergarten Beijing. [Montessori Kindergarten Beijing de ArkA design | Consultorios / bufetes \(architonic.com\)](#)
- Görsel 10.EcoKid Anaokulu, Vietnam. Erişim tarihi: 11.07.2021. [Wooden Architecture for Children: Designing Warm and Playful Spaces | ArchDaily](#)
- Görsel 11: Ecokid Kindergarten Fotoğraf: Hiroyuki Oki [Ecokid Kindergarten de LAVA Architects | Guarderías/Jardín de Infancia \(architonic.com\)](#)
- Görsel 12: Ecokid Kindergarten, Hiroyuki Oki; Nguyen Thai Thach, [ECOKID KINDERGARTEN » LAVA \(l-a-v-a.net\)](#)

